

Dr. Jadranka Cergol

(Fakulteta za humanistične študije
Univerze na Primorskem)

Prevod Vergerijeve humanistične razprave *De ingenuis moribus et studiis liberalis adolescentiae* (O plemenitih navadah in izobrazbi mladih svobodnega rodu) ter komedije *Paulus* predstavlja izjemno pomembno znanstveno delo, na katerega je slovenska strokovna javnost čakala dolgo časa. Ta prelomen traktat, ki je zaznamoval začetek bogate humanistične tradicije pedagoških razprav, je bil do danes preveden v številne evropske jezike – a nikoli v slovenščino, čeprav danes prav slovenski jezik skupaj z italijanščino domuje na območju, od koder je Vergerij izhajal, iz Kopra. Prevajalski del knjige je izveden z visoko strokovnostjo in občutkom za izvirnik. Prevoda razprave in komedije sta tekoča ter berljiva tudi za sodobnega bralca, prevajalki pa je uspelo z veliko natančnostjo slediti izvirnemu besedilu ter obenem ohraniti njegove slogovne in retorične značilnosti. Še toliko bolj dragoceno je, da izdaja vključuje obsežno spremno študijo, kritični prevod Vergerijeve razprave o humanistični pedagogiki in izbrano literarno besedilo – komedijo *Paulus* ter tako postavlja temelje za nadaljnje raziskave humanistične pedagogike v širšem evropskem kontekstu.

Dr. Marko Marinčič

(Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani)

Vergerij »Starejši«, po rodu iz Kopra, je pripadal najožjemu krogu zgodnjerenesančnih intelektualcev v Italiji; med drugim je bil eden prvih, ki so suvereno obvladali staro grščino. Njegovo najbrž najpomembnejše delo je ravno traktat *De ingenuis moribus et studiis liberalis adulescentiae* (O plemenitih navadah in izobrazbi mladih svobodnega rodu), ki ga imamo po zaslugi te monografije končno v slovenskem prevodu. Dodan je prevod nedokončane mladostne komedije *Paulus*, ki jo lahko razumemo kot protizgled idealnemu vzgojnemu procesu, lahko pa tudi kot vpogled v avtorjeve svobodomiselne poglede na vzgojo, zaznamovane z zgodnjo renesanso.

Besedilo ni prelomno le v tem, da gre sploh za prvo novoveško delo o vzgoji, temveč tudi kot program, uperjen zoper formalistično izobraževanje v duhu sholastike, ki so ga gojili na srednjeveških univerzah. Kot avtorica smiselno opozarja, *studia humanitatis* niso samoumeven koncept, temveč so se študije, temelječe

na kanonu »svobodnih umetnosti«, oblikovale kot antipod uveljavljenim epistemološkim vzorcem – in v neposredni naslonitvi na klasično antiko. Podobno velja za Vergerijeve ideje o vzgoji: danes se nam zdijo večinoma »splošno sprejemljive«, zato nas lahko razprava mestoma celo dolgočasi, a v tistem času so morale – s svojo osredotočenostjo na osebnost mladega človeka – marsikomu učinkovati skrajno kontroveržno. Zato je tem bolj pomembno, da prvi del knjige obsega temeljita študija o okoliščinah nastanka obeh del, traktata in komedije, in o njunem pomenu v času, ko sta nastali.

Gladko tekoči prevod je opremljen s poglobljenim komentarjem, ki se smiselno osredotoča na antične vire in reference Vergerijevih za tisti čas zelo novih idej o intelektualnih, fizičnih, duhovnih in moralnih razsežnostih vzgoje. Knjiga je brezhibno redigirana in bo kot vir nedvomno uporabna na številnih področjih humanistike in družboslovja – od kulturne in posebej literarne zgodovine do edukacijskih ved. Nepogrešljiva bo kot ilustrativen uvod v renesančni humanizem in kot ključno poglavje zgodovine vzgojnih teorij na Zahodu.